

Naslov članka/Article:

Diskografski posnetek samospevov Miroslava Vilharja (1818–1871) ob njegovi lanski 200. obletnici rojstva: Miran Žitko/tenor in Snježana Pleše/klavir

Avtor/Author:

Franc Križnar

DOI:

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Glasba v šoli in vrtcu št. 2/2019, letnik 22

ISSN 1854-9721

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2019

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/glasba-v-soli-in-vrtcu/>

Diskografski posnetek samospevov Miroslava Vilharja (1818–1871) ob njegovi lanski 200. obletnici rojstva: Miran Žitko/tenor in Snježana Pleše/klavir

Da je bil skladatelj, politik in književnik Miroslav Vilhar (roj. 7. sep. 1818 v Planini pri Postojni – umrl 6. avg. 1871 na gradu Kalec, Zagorje pri Pivki), izkazuje že njegova primarna izobrazba: bil je pravnik. Študiral je na Dunaju in v Gradcu.

Podedoval je posestvo – grad Kalec. V l. 1860–1863 je bil poslanec v kranjskem deželnem zboru v Ljubljani. Zavzemal se je za narodne pravice. 1863 je izdal časopis *Naprej* in 1869 organiziral tabor¹ na Kalcu. Kot literat je pisal večinoma rodoljubne *Pesmi* (1860) in politične pesmi *Žabjanke* (1865) ter narodnoprebudne igre *Vilharjeve igre I–VI* (1865–1866). Kot skladatelj samouk je objavil klavirske plesne skladbe, *zbove* in *samospeve*. Nekatere pesmi so ponarodele. Napisal pa je tudi libreto² in glasbo za spevoigro *Jamska Ivanka* (1850, uprizorjeno 1871).³

Ob lanski (2018) 200. obletnici rojstva pa je prišla v ospredje tudi pričujoča zgoščenska. Prinaša 19 Vilharjevih *samospevov*, vse za tenor (visoki moški glas) in klavir, za slabo urico (52' 26'') glasbe. Očitno samo ob podpori (širše postojnske) družbene skupnosti, nekaterih podpornikov in (so)avtorjev je izšla bolj v samozaložbi kot pa s kakšno drugo pomočjo. V bogati spremni knjižici avtorja Alenka Čuk in Ivo Jelerčič predstavita avtorja M. Vilharja v prostoru in času. In pa seveda njegove *samospeve* kot Vilharjev najvrednejši (glasbeni)

¹ Množično (ljudsko) zborovanje na prostem.

² Besedilo za opero, opereto ... (ital. libretto).

³ Domorodna igra s petjem v treh dejanjih je izšla v tisku v skladateljevi in libretistovi samozaložbi. Rokopis. se ni ohranil.

opus nasploh. Predstavljena sta tudi oba umetnika, ki zdaj prepevata in igrata (izključno) skladateljeve vokalno-inštrumentalne miniaturre, kamor seveda Vilharjevi *samospevi* še kako spadajo. Prvič torej lahko poslušamo 19 (od 25 Vilharjevih) *samospevov* v takšni antološki diskografski izdaji. Četudi je njegov posamični opus kar dovolj priljubljen in znan, pa seveda takega zalogaja še nismo slišali. Zato sta poskrbela tenorist M. Žitko in pianistka S. Pleše. Kot piše eden od avtorjev spremnega besedila v priloženi (bogati) knjižici, sta sporazumno in v kontekstu s sicer že uporabljeno Vilharjevo glasbo še kaj dodala: (klavirske) predigre, medigre, poigre. Sicer pa je pevsko-inštrumentalni prikaz Vilharjevega bolj ponarodelega kot ne repertoarja več kot avtentičen. Pri tem nič ne moti svetel (junaški) pevčev tenorski glas, ki še kako lepo in narodnostno zaokroži Vilharjev *samospevni* opus. Tako lahko samo še pritrđimo enemu od izpostavljenih (ustvarjalnih) dvomov kot aluzijo na sprego besede in glasbe v *samospevu*: »Kaj je bilo prej: beseda ali glasba?« Na tem bogatem, pa še vedno izključno komornem ploščku tako lahko poslušamo naslednje Vilharjeve *samospeve*, ki jim je vsem sam dodal tudi besedilo: *Orač, Kosec, Oh, da bi vedela, Prijazne oči, Moja le bo, Pri luni, Slovo od Minke, Ljubki, V stražnici, Zvezde, Nezvesti, Srcu, Zvonček, Zagorska, Na goro, Na jezeru, Ipava, Napitnica in Planinarica*. Ni kaj, tudi slovenska glasba takratnega časa in prostora je imela enako funkcijo kot mnogo bogatejše literarno ustvarjanje v okviru »prebujanja malih evropskih narodov«; v ta čas zagotovo štejemo leto 1848, torej revolucionarno leto. Prav umetnost je imela pomembno vlogo, ki jo je s svojim ne le umetniškim,

pač pa zlasti še buditeljskim delom imel pri tem tudi M. Vilhar. Vrednost njegove sicer preproste glasbe, ki se v obliki kitic zdaj kaže v 2- in 3-delnih (malih) pesemskih oblikah, ima zdaj svojo (dodano) vrednost poleg oblik še v ritmičnih in melodiji, harmoniji in barvi (torej zasedbi *samospeva*).

Na plošči (umetnika sta jo posnela l. 2003 v Postojni), ki je obenem tudi skupni umetniški prvenec obeh protagonistov, pevca in pianistke, ni drugih podatkov (izdelovalci, tonski mojster, oblikovalec ...), zato morda čisto na koncu še kaj znanega o sicer malo znanih umetnikih, izvajalcih. Tenorist M. Žitko (1958) je bil po osnovnem glasbenem izobraževanju najprej zborovodja. Kot tak je končal srednješolsko in visokošolsko pevsko šolanje v Ljubljani in pel v profesionalnem *Slovenskem komornem zboru*. Nastopa tudi solistično, na koncertnem, opernem in operetnem odru, doma in na tujem. Hkrati pa je bil tudi pevski pedagog v GŠ *Postojna* (1996–2009); od tlej pa poklicno deluje kot koordinator za kulturo na *Občini Postojna*. Pianistka S. Pleše (1972) je začetno klavirsko šolanje doma nadaljevala na srednji stopnji na Reki in ga zaključila na ljubljanski *Akademiji za glasbo*. Tam je diplomirala iz klavirja in iz glasbene pedagogike. Solistično in v komornih zasedbah nastopa in snema tako doma kot v tujini. Plešetova je klavirska pedagoginja v GŠ *Postojna*. Torej bi lahko končali tole predstavitev, recenzijo njenega prvega diskografskega uspeha z besedami: dva Postojnčana na tej zgoščenki za še enega širše obravnavanega Postojnčana – M. Vilharja iz davnine. Zagotovo ne moremo niti mimo njune skupne (poustvarjalne) glasbene umetnosti in niti mimo M. Vilharja, ki sta ga slogovno in glasbeno reprodukcijsko kvalitetno otela pozabi.